

Karszt- és barlangkutatói

TÁJÉKOZTATÓ

Kiadja a
**Magyar Karszt- és Barlangkutató
Bizottság**

Kézirat gyanánt

BUDAPEST

1961

XI.

Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége
Budapest, V., Szabadság tér 17.

A MAGYAR KARSZT ÉS BARLANGKUTATÓ BIZOTTSÁG
T Á J É K O Z T A T Ó J A

1961. november

Készül a MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT felkérésére, a karszt- és barlangkutatás eseményeinek rögzítése és ezeknek a tagsággal való ismertetése céljából.

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM

44 évvel ezelőtt bontotta ki a szabadság vörös zászlaját.

Még dult az első világháború, amikor a fiatal Szovjet Állam Lenin szavaival meghirdette, hogy a szocializmus és a kommunizmus az egyetlen járható út az emberiség szabad, boldog élete, a világbéke felé.

A Szovjetunió politikájának alapja azóta is: a BÉKE

A Szovjetunió Kommunista Pártjának a XXII. Kongresszuson elfogadott új programja a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének eredményeképp olyan távlatokat nyitott meg, melyek az általános jólét és boldog jövő képét tárják az egész világ dolgozói elé.

A kommunisták nagyszerű új programja gyors megvalósulásának alapja és feltétele, mit valamennyien akarunk:

a B É K E !

A kiadvány sokszorosítását a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói Főigazgatósága 1236/1961 szám alatt engedélyezte.

Szerkesztő: BARÁTOSI JÓZSEF

Felelős kiadó: Dr. HEGEDŰS GYULA

LEKTOROK: Dr. Dénes György és Kárpátiné Radó Denise

A sokszorosítást az MTESZ sokszorosító osztálya végezte.

Budapest, 1961. november

Készül 900 példányban

TEREMTSÜK MEG A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKATASZTERT!
(Javaslat)

Az elmúlt években a «Karszt- és Barlangkutató Tájékoztató» hasábjain számos cikk és felhívás jelent meg a magyar Karszt- és barlangkataszter elkészítéséről.

Az eredmény - azt hiszem - közismert. Mindenki helyeselt, de senki sem cselekedett. A magyar karszt- és barlangkutató, amely az elmúlt években nemzetközi viszonylatban oly sok szép sikert ért el (legutóbb Bécsben), a hazai karsztobjektumok rendszerezett tudományos feldolgozása terén évtizedes lemaradásban van a szomszédos államokkal szemben.

A karszt- és barlangkataszteri munkákban Magyarországon mutatkozó lemaradás nyilvánvalóan annak a következménye, hogy hazánkban mindmáig nincs olyan szerv, intézmény, amely a karszt- és barlangkutatóval intézményesen foglalkozna. A környező országokban mindenütt működnek valamilyen szervezeti formában «szpeleológiai intézetek». Ezek keretében, erre a célra függetlenített munkatársak segítségével szomszédaink önnyszerrel megoldhatták a karszt- és barlangkataszterezési munkákat.

Nálunk is egyre sürgetőbben lép előtérbe hazai állami karsztbizottság vagy karsztkutató intézet létrehozása. Mindaddig azonban, amíg erre sor kerülhet, nem tehetjük félre a karszt- és barlangkataszter ügyét. A kataszter elkészítése függetlenített munkatársat kíván, azonban az adatok összegyűjtése karsztvidékeink bejárásával, barlangjaink adatainak részletes felmérése már nagyobb, szélesebbkörű összefogást igényel. Ugy gondolom, hogy a következő 1-2 év alatt karszt- és barlangkutatóink, egyéniek és csoportok, a megfigyelések és konkrét mérések oly adat-tömegét tudnák produkálni, hogy megfelelő rendszerező munkával ezzel már meg lehetne vetni a hazai karszt- és barlangkataszter alapját.

Az ötletet - elárulom - a postojnai Szpeleológiai Intézetben szerzem. Alkalmam volt megismerkedni a szlovén karszt- és barlangkataszterrel, mely egyike a Föld legmodernebb és legjobban szervezett ilyen jellegű nyilvántartásainak. A kataszter három részre oszlik: 1/ barlangok, 2/ vízfolyások, 3/ felszíni formák gyűjteményére. A barlangkataszter 2400 barlang leírását tartalmazza fényképekkel, térképekkel, irodalmi ismerteté-

308689

sekkel. Minden dokumentáció két példányban készül, a másodpéldányokat Ljubljánában őrzik. A hataszteri anyag állandóan bővül aktuális, friss adatokkal. Ennek pedig az a titka, hogy az intézet szoros kapcsolatban áll az egyes karszt- és barlangtani kutatókkal, barlangkutató csoportokkal, geográfusokkal, geológusokkal stb., akik a részükre kiadott formanyomtatványokon rendszeresen küldenek jelentéseket az általuk meglátogatott vagy kutatott karsztjelenségekről.

Ugy gondolom, hogy ezt az utóbbi megoldást nem ártana nálunk is megvalósítani. Kutatócsoportjaink tagjai hétről-hétre járják karsztjainkat, felkeresik barlangjainkat, de megfigyeléseik a közösség számára nem jelentenek hasznot, elsikkadnak. Javasolom, hogy a cikkem végén bemutatott minta szerint a Társulat bocsásson ilyen jelentési nyomtatványt a kutatócsoportok és egyéni kutatók rendelkezésére és kérjük fel őket, hogy megfigyeléseiket folyamatosan közöljék Társulatunk Dokumentációs Szakbizottságával.

Barlangkutatóink ezen szoros együttműködése lehetővé tenné, hogy egy-két év múlva olyan adatmennyiség birtokába jussunk, amely - a már meglévőkkel együtt - alapját jelentené a magyar karszt- és barlangkataszter elkészítésének.

Balázs Dénes

(Megjegyzés: a fenti cikkhez! Már régen kérjük barlangkutató tagtársainkat, hogy kezdjék meg írásban felfektetni az általuk járt barlangokról ismereteiket, a rendelkezésükre álló adatokat. Azt is kérjük közöljék ezeket velünk, ha lehet a már korábban felvetett «indexelés» bevezetésével. Ha ez nehéznek látszik, úgy kérjük, hogy azzal is megpróbálkozzon, legalább az ide mellékelt minta szerint tegyenek jelentést az MKBT központjának az ismert adatokról. Ne várjuk azt, hogy Társulatunk nyomtatványokat szerkesztessen, hanem használjuk fel a közölt mintát és küldjük be azokat az adatokat, amelyek rendelkezésünkre állnak. Arra sem legyünk tekintettel, hogy «ezt már úgy is tudják . . .» Egyszer korszerűen be kell gyűjtenünk a jelenleg ismert adatokat.

Talán a szomszéd államok mintájára nálunk is kialakul egy barlangkutató intézmény. Első lépés feléje Barlangtani Múzeumunk a Várban. Reméljük nem kell itt megállnunk . . .

Szerkesztő)

Szám _____

KARST- ÉS BARLANGKUTATÁSI
JELENTÉS

A felkeresett objektum (barlang, karsztforrás stb.) megnevezése:

A megfigyelés időpontja: _____

Az objektum földrajzi fekvése: _____ (hegység)

_____ től _____ km-re _____ irányban

_____ " _____ " _____ "

Tengerszint feletti magasság: _____

Geológiai környezet: _____

Topográfiai vázlat:

Morfológiai leírás (megfigyelések):

Az objektum felkeresése során megfigyelt jelenségek, felvett adatok:

a/ ásvány-, kőzettani adatok: _____

b/ hidrográfiai " _____

c/ meteorológiai " _____

d/ biológiai " _____

e/ archeológiai " _____

f/ egyéb " _____

Csatolt fényképek (mit ábrázolnak, ki fényképezte) _____

Jelentést tevők:

név, cím telefon

aláírások

OKTÓBER 18-ÁN VÁLASZTMÁNYI ÜLÉST TARTOTTUNK

A lényegesebb határozatok, döntések a következők voltak:

1/ 1962 év januárjában tartottuk meg tisztújító közgyűlésünket külön meghívó szerint (előreláthatólag január 21-én). A Választmány előzetes jelölőbizottságot választott, akiknek elnöke dr. Papp Ferenc egyetemi tanár, társelnök, tagjai a bizottságnak a NIM képviselője, Bató Norbert (Bp), Benedek Endre (Dorog), dr. Gráf Andrásné (Bp) Markó László dr. Veszprém), Aufferberg Ferenc (Bp)

2/ Tudomásul vette a Választmány Szilvássy Gyula gazdasági titkárunk jelentését a gazdasági helyzetünkről. Ezuton is felhívja a tagság figyelmét arra, hogy társulati jelvényeinkben és a Karszt- és Barlangkutató c. lapunkban sok pénze fekszik Társulatunknak, ezért kívánatos, hogy a tagok mind a lapot, mind a jelvényeket igyekezzenek mielőbb átvenni, kifizetni. Ugyancsak kívánatos az elmaradt tagdíjakat befizetni. Szükség van arra, hogy a Társulat tagjai, vagy csoportjai jogitagdíj-vállaló üzemek útján is segítsék a vagyoni helyzetünk javulását.

3/ Dr. Dénes György titkár a barlangkutató-csoportok munkájáról, nyári táborokról és eredményekről számolt be. Ezek a beszámolók a Tájékoztató lapjain keresztül kerülnek ismertetésre a beküldött jelentések alapján. (Kérjük ezért a még elmaradt jelentéseket írásban beküldeni közlés céljából) A Választmány utasította a Vezetőséget, hogy rendezze a Baradlában való további kutatás lehetőségét.

4/ Balázs Dénes titkár ismertette kiadványaink helyzetét, költségeit. Középlapunk, a Karszt- és Barlangkutató költségei nagyobbak voltak mint azt előzetesen számítottuk. Kívánatos lenne ha a lap továbbra is hasonló szép és terjedelmes maradna. Felmerült annak lehetősége, hogy a tájékoztatót adja ki a jövő esztendőben a Társulat és az Évkönyv, valamint a Karszt-és Barlangkutató kiadását vállalja az MKBB.

5/ A folyó ügyek tárgyalása során örömmel vette tudomásul a Választmány a miskolci barlangkutató csoportok önkéntes közös munkavállalását és további jó munkát kíván terveik megvalósításához. Természetesen továbbra is érvényben marad alapszabályunk értelmében az, hogy az egyes tagok közvetlenül a MKBT tagjai és csak bizonyos munkák elvégzésére alakítanak kisebb nagyobb csoportokat. Mind az egyes kutatócsoportok, mind az egyes tagok közvetlenül is megtartják összeköttetésüket a Társulattal. A
308692

A III. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszusról írásban tett jelentést a választmány irattárba helyeztette azzal, hogy erről külön előadásokban még részletes beszámolókat hallunk. Bogsch László és Bapp Ferenc egyetemi tanárok javaslatot terjesztettek a választmány elé, melynek lényege, hogy Társulatunk és a magyar barlangkutatók életében kiváló munkát végzett csoportok és személyek Herman Ottó, Kadic Ottokár és Vass Imréről elnevezett emléklapokat, illetve emlékérmeket kapjanak, ha ezt a Közgyűlésünk megszavazza. A javaslatot benyújtók és a Vezetőség kapta azt a feladatot, hogy a választmányi ülésen elhangzottak értelmében készítsék elő a javaslatot a Közgyűlés részére.

B.J.

KLUBNAPI BESZÁMOLÓ

Október 25-én a M.K.B.T. klubhelyiségében, a Lenin teremben érdekes előadást hallottunk, Kádár Imre az MHS Könnyűbuvár Szakosztály Barlangutató Csoportjának eddig végzett munkájáról számolt be.

Röviden ismertette a vizalatti barlangkutatók módjait, nehézségeit.

E fiatal csoport igen komoly munkával és eredményekkel dicsekedhet. A kezdeti nehézségek nem vették el kedvüket, hanem leszűrve a tapasztalatokat, okulva a hibákon, lelkesen folytatták érdekes munkájukat.

A csoport szifonátúszással próbálkozott az Orfűi Vízfő forrásbarlangjánál, a Mátyáshegyi-barlangban, Kóssuth-barlangban és a Baradla alsó barlangjában. A legnehezebb és legmostohább körülmények között - a cseh barlangkutatók meghívására - a Mylada barlang szifonjában dolgoztak. Az előzőleg már vaktában lerobbantott szifonban az éles, lehullott kőtörmelék utjukat állta és a rendelkezésre álló rövid idő alatt nem sikerült annyira kitisztítani a szifont, hogy egy ember biztonságosan átúszhatta volna. Munkájuk így sem zárult eredmény nélkül, mert bemérték a szifon vonulásának pontos irányát, s ezzel megkönnyítették a cseh barlangkutatóknak a szifon robbantással való áttörését.

Egy újabb meghívásra a Gombaszögi-barlang kb. 10 m mély, kavicsos hordalékkal kitöltött szifonjában is megpróbálkoztak az átjutással, melyet az állandóan mozgó sáderes fenék életveszélyessé tett. Az átjutás nem sikerült, de a szifon pontos irányát itt is meg tudták adni a cseh barlangkutatóknak.

308693

Most a Tapolcai Tavasbarlang vizalatti részének felderítésén és feltérképezésén dolgozik a csoport. Ez igen pontos előkészítést és nagy kitaratást igénylő munka. A felmérésre teljesen új módszereket kellett kidolgozniok, mivel a hagyományos felmérési módszerek a vizalatti barlangok térképezésénél egyáltalán nem, vagy csak egészen átfórmálva alkalmazhatók. Ezidáig a főág feltérképezésével készültek el s újszerű munkájukat nagy buzgalommal folytatják.

Az értékes beszámoló után pár vetített fényképpel ilusztrálták munkájukat, majd a Tapolcai Tavasbarlangban készült mozgófilmjüket vetítették le.

A most elhangzott beszámoló megerősítette, hogy a barlangjárás és barlangk utatás alapvető feltételei mind vizalatti, mind száraz barlangokban az óvatosság, k örültekintés, lélekjelenlét és megfelelő képzettség. Ha ez a négy tényező együtt van még biztonságos felszerelésre is szükség van! Ezt sokszor és nyomatékosan ismételte az előadó példákra hivatkozva.

Egy-egy ilyen beszámolóból, amely kbunapjainkon elhangzik, a tagság m egismerheti más k utatócsoportok munkáját, eredményeit, okulhat hibáiból, átveheti a gyakorlatban bevált új kutatási módszereiket, s így gya-rapíthatja szakmai tudását.

Reméljük, hogy 1961/62-ben még sok ilyen szép, eredményekben is gazdag munkáról szóló beszámolót hallgathatunk meg.

Müller Ernő

VIZALATTI BARLANGKUTATÁS

A barlangokban történő alámerülés a tapasztalatlan buvár számára k étségtelenül rendkívül veszélyes. Nem a barlang jelenti általában a veszélyt, hanem a buvár maga idézi elő azáltal, hogy elveszti fejét, nem cselekszik helyesen, és idegei felmondják a szolgálatot. Ezeket a veszélyeket legjobban a barlangi vizek sajátos viszonyaihoz való lassu hozzászoktatással lehet kiküszöbölni.

A továbbiakban legyen szabad néhány alapvető szabályt megemlitenem a vizalatti barlangkutatással kapcsolatban:

a/ A barlangban végzett vizalatti munkához feltétlenül a könnyű-buvár készülékek szükségesek. A lábakra uszonyok valók, nem buvárcipők. Az uszónak tökéletes hidrosztatikai egyensúlyban kell lennie. Nem szabad

semmi körülmények között túl nehéznek lennie és a fenékre süllyednie, ahol az uszonyokkal való csapkodás iszapot kavarhat fel. Az iszap (porladék) felkavarása mindenképpen veszélyes, mert a látást a nullára csökkenti.

b/ A barlangban dolgozó buvár standard-felszereléséhez tartoznak mindenképpen a következők: vizalatti óra, mélységmérő és iránytű, mint a helymeghatározáshoz szükséges eszközök.

c/ Minden buvárnak magával kell vinnie a használatban lévőkön kívül még egy másik kézilámpát tartaléknak. Lámpák - a vizalattiak is - ritkán mondják fel a szolgálatot, de ha igen, főleg olyankor, amikor az ember a barlang legtávolabbi sarkában van.

d/ Ismeretlen és veszélyes barlangokban, valamint folyosó-labirintusokban mindig kötélbiztosítással kell lemerülni. Ha a normál vezetőkötélnél fennáll az élesszélű sziklák által történő sérülés veszélye, akkor vékony drótkötelet kell alkalmazni, amely «ARIADNE-FONALA»-ként szolgál, hogy adott esetben annak segítségével a leszállás helyére vissza lehessen tapogatózni, azonkívül jelzések továbbítására is. Erre a célra is inkább alkalmas a drótkötél.

A kötél másik végénél egy a jelzések adásában és vételében jártas és a barlangbuvárkodáshoz tökéletesen értő személynek kell lennie, aki felelős a lemerült buváért. Ha rosszul ért egy jelet, vagy valami más oka van rá, akkor a buvárt v. buvárokat kiméletlenül vissza kell huznia a kötélnél fogva. Inkább ismételjünk meg egy félreértés által megzavart merülést, minthogy csak egy perccel is később huzzuk vissza a kötelet.

A vezető mellett egy már buvárruhába öltözött másik buvárnak is állandó készletben kell állnia, aki a vezető utasításai szerint az esetleges mentési munkát végzi, ugyanugy felszerelve, mint a másik buvár.

e./ Uj, ismeretlen, nagyobb barlangokat minden körülmények között szakaszonként kell felkutatni, mégpedig legfeljebb két buvár által, akik együttmaradnak és legjobb, ha egy összekötő kötél által tartják fenn egymással az összeköttetést. Igazi veszély esetén kevés kilátás van arra, hogy a minden irányban szétszélülő buvároknak segítséget lehessen nyújtani.

f./ Szűk folyosók és tárnák felkutatására legjobb egy buvárt bevetni megfelelő biztosítással. Egy második utánajövő buvár az előtte járó uszonya által felkavart iszap miatt sem látja, annak biztosító kötelébe belegabalyodhatja és a jelzések adását-vételét megnehezítené, vagy teljesen lehetetlenné tenné. Ha lehetséges, ajánlatos a buvárfolyosó első szakaszait más buvárok kíséretében

megtenni, akik biztosítás céljából és mint «relé-állomások» a jelzések felvételére és továbbítására alkalmas pontokon visszamaradnak, és veszély esetén azonnal kéznél vannak.

g/ Ha a barlangrendszer belsejében levegőkupolák vagy száraz talajrészek vannak, ott támaszpontokat kell berendezni, esetleg gumicsónakkal, ahonnan előre lehet törni a barlang távolabbi részeibe is. Ezekben a támaszpontokon erős fényszórókat vagy fáklyákat kell készenlétben tartani, melyeknek fénye a vizalatt levőknek adott esetben utat mutat és számára a visszatalálást a kiinduló ponthoz megkönnyíti. Meggondolandó, hogy bár a fáklyák pillanatnyilag nagy fényt adnak, rövid idő alatt füstjükkel alaposan elködösítik a barlangot. Ezért ezeket csak végszükség esetén alkalmazzuk, de éppen a végszükség esetére kéznél kell lenniök!

h/ A legfőbb előírás minden barlangbuvárkodásnál: a FEGYELEM. Minden leszállás előtt megbeszélést kell tartani a pontos programról, rajzokkal illusztrálva. Az előírt terveket minden résztvevő buvárnak a legapróbb részletekig be kell tartania. A megbeszélőtől való legcsekélyebb eltérésnél a buvártársakat azonnal riasztani kell!

i/ A vizalatti érintkezéshez világos, egyszerű mindenkor követselményeknek megfelelő fényjel-beszédben kell megállapodni, amely akusztikai jelekkel egészítendő ki. (pl. kemény tárgy ütögetése a légzőkészülék palackjához.)

j/ Ha az alámérülések minden baj nélkül zajlanának is le, ez sose adjon okot a közönyösségre. Mert éppen olyankor történik valami. Még a legtapasztaltabb buvárokkal is - vagy talán éppen azokkal - történhet egyszer baj. Bizonyítják ezt az ismert buvárokkal, az elmúlt években történt balesetek.

k./ A legfontosabb, főleg barlangi munkánál:

«SOHASE MERÜLJ EGYEDÜL ! »

Csak az a buvár, aki ezeket a szabályokat betartja és a vizalatti barlangokba való leszállást technikájával, valamint annak pszichológiai hatásaival is teljesen tisztában van, alkalmas a buvárkodás ezen egész speciális ágára és csak az ilyen nevezheti magát joggal «VIZALATTI BARLANGKUTATÓ»-nak.

Wunder László, a Magyar Hidrológiai Társaság
Vizalatti Kutatócsoportjának Vezetője

A MÁTYÁSHEGYI-BARLANG FELFEDEZÉSE

Az alábbiakban közöljük a Dörögi Tájmuzeum vezetőjétől kapott levelet és dr. Kadic Ottokár eredeti feljegyzésének teljes szövegét. A levélért és a feljegyzésért ezúton mondunk köszönetet Szepessy Géza muzeumvezetőnek.

... Olyan sokan kérdezték már, olyan eltérők voltak a vélemények a barlang felfedezésével kapcsolatban, hogy ajánlatosnak tartottam röviden vázolni ennek a jelentős barlangnak felfedezését, illetve annak hiteles történetét.

Az igazság az, hogy e sorok írója bukkant terepbejáró munkája során a barlangra, egy szép, de szeles márciusi vasárnapon, 1938-ban. A következő vasárnap, néhány «vörösmartysta» osztálytársammal együtt, kibontottuk a bejáratot annyira, hogy egy 14-15 éves gyerek bejuthatott. Bár meglehetősen könnyelműség volt, de csekély kötél és szablámpák igénybevételel a jobboldali keskeny ágon lejutottunk egészen a «Kristály-teremig». Hogy ember előttünk nem járt, azt megállapíthattuk könnyen, de más életnyomokat (bogár, növény) sem találtunk.

Dr. Kadic Ottokárnak jelentettem a barlang felfedezését, aki munkatársát: Barbie Lajost küldte ki velem a helyszínre, aki azonban nem tudott a keskeny nyíláson átjutni. Több mint egy hetes munkával bontottam ki 1938-júniusában a barlang bejáratát, melyhez szerszámokat a Pálvölgyi-barlang adott. Az első alkalommal rögzített vázlatomat Barbie Lajos ekkor hitelesítette, majd Kadic Ottokár is bejárta a megismert barlang tekintélyes részét és annak a véleményének adott kifejezést, hogy egy kiterjedt barlangrendszerrel találkoztunk. Az első balesetet is jómagam szenvedtem, egy szerencsés lezuhanással, mely azonban zúzódásokon kívül semmi más bajt nem eredményezett.

1944-ben a Futura légoptalmi óvóhelyet rendezett be a barlangban és nagyarányú munkát végezve többszáz méteres újabb szakasz tárta fel. A budapesti felszabadító harcok alatt a barlang többszáz embernek nyújtott menedéket, majd fel-nem-robbant lőszer-temetőnek használták. Az első komolyabb foglalkozás a barlanggal 1947-ben történt meg, mikor is egy kis csoport készített tervet Kadic Ottokár vezetésével a barlang további sorsáról. Ez a Mátyáshegyi-barlang felfedezésének hites története.

Szepessy Géza muzeumvezető

«F e l j e g y z é s

1938 év tavaszán, Szepessy Géza diák, a Vörösmarty Mihály reáliskola tanulója bejelentette nálam, hogy a Mátyás-hegy Pálvölgy felé eső oldalának lábánál teljesen eltemetett barlangbejáratot talált, mely nagyobb barlangrendszer kapujának tekinthető. Ő maga, a barlangnak tekintélyes részét bejárta, vázlatot készített a barlang kiterjedésére, valamint megjelölte azokat a pontokat, ahol bizonyos munkálatokkal további szakaszokat lehet feltárni. Az általa vázolt barlangtérkép több nagyobb termet és folyosót mutatott be.

Jelentése alapján kiküldtem Barbie Lajos munkatársamat, aki szemrevételezve a helyszínt azt tanácsolta, hogy a bejáratot, - mely meglelt embert nem volt képes átengedni, - tegyük hozzáférhetőbbé. Szepessy Géza ezt a munkát is vállalta és egy heti munkával annyira szabaddá tette, hogy a későbbiek folyamán a járható részeket megszemlélhettük. Később 1944-ben, a Futura hozzájárulásával, mely egyuttal óvóhely céljaira használta fel a barlangot, többszáz méteres szakaszokat tártunk fel.

Dr. Kadic Ottokár egyetemi tanár
a földtudományok kandidátusa»

A fenti levéllel és feljegyzéssel kapcsolatban az alábbiakban közöljük a Mátyáshegyi barlang feltárására vonatkozó irodalmat:

Jaskó Sándor: A Pálvölgyi-rózsadombi barlangvidék. Természettud.Közl.1936.

Jaskó Sándor: A Centenáris-barlang. Természettudomány. III. évf. 6.sz. 1948.

Jaskó Sándor: A Mátyáshegyi barlang. Magy. Áll. Földtani Intézet. B).

Beszámoló a vitaülésekről. p. 133-155. (Hozzászólók: Venkovits István, Pávai Vajna Ferenc, Kessler Hubert, Scherf Emil, Jakucs László, Bertalan Károly, Schréter Zoltán, Vigh Gyula,) Bpest. 1948.

Barris Miklós: Kutatások és kiegészítő mérések a Mátyáshegyi barlangban.

(Földrajzi Értesítő III. évf. p. 399-413) Bp. 1954.

Szerkesztő.

A BARLANGI MENTŐSZOLGÁLAT HIREI

Az őszi hónapok folyamán két esetben is kivonult a barlangi mentőszolgálat a Mátyáshegyi-barlangban eltűnt fiatalok felkutatására.

Mindkét alkalommal sikerült az eltűnteket felszínre hozni.

Először szeptember 19-én este két diákfiú eltűnéséről érkezett hír, akik aznap mentek le a barlangba. A Vörös Meteor és a Petőfi Gimnázium barlangosaiból éjszakai körtelefonnal összehívott mentőbrigád pár óra alatt megtalálta a barlang bonyolult járataiban eltévedt diákokat, akik reggelre már a szülői házban lehettek.

A második mentésre október 14-én szombaton délután került sor. Három fiatalember előző vasárnap szállt le a Mátyáshegyi-barlangba és 6 nap óta voltak már akkor odalent. A barlangi mentőszolgálatnak a Kinizsi, a Vörös Meteor és a Petőfi Gimnázium barlangkutatóiból összeállított brigádja gondosan átfésülte a Mátyáshegyi-barlang bonyolult járatrendszerét és sikerült egy egészen félre eső helyen ráakadni a már teljesen legyengült három fiatalemberre.

A 6 és 1/2 napos kényszerű barlangi tartózkodás ellen, szomjan, hiányos öltözékben, olyan súlyosan megviselte az eltűnteket, hogy azonnal mentőauton kórházba kellett szállítani őket, ahol azóta is kezelés alatt állnak.

Az utóbbi súlyos és kis híján emberéletet követelő eset arra készítette az illetékes szerveket, hogy végre napirendre tűzzék a Mátyáshegyi-barlang megfelelő lezárásának ügyét. Az Állami Erdészet, addig is amíg megfelelő, jól zárható ajtó elkészül, ideiglenesen leheggesztette a barlang jelenlegi ajtaját.

Társulatunk Választmánya foglalkozott a barlangi mentőszolgálat munkájával. Elismerését fejezte ki azoknak a kutatóknak, akik az életmentő munkában eredményesen közreműködtek és határozatot hozott, hogy a mentőszolgálatban végzett jó munka elismerésének megfelelő formában történő kifejezésére a Vezetőség terjesszen javaslatot a Választmány legközelebbi ülése elé.

dr. Dénes György

Lapzárta után meghívót kaptunk a Fővárosi Tanács V.B. Építési Osztályára, ahol a Mátyáshegyi-barlang megfelelő lezárására tanácsunkat kérték.
308699

Javaslatunkra intézkedés történt, hogy a barlang főbejáratára vasbetonba épített erős légóajtó kerüljön és a barlang összes többi bejáratát vasbetonfalakkal zárják le, csupán a denevérek számára hagyjanak a falakon egy-egy kis nyílást. A főbejárat vasajtóhoz több kulcs készül, melyek közül egyet a barlangi mentőszolgálat fog megkapni. A többi kulcsot a Pálvölgyi-turistaház gondnoka fogja őrizni, kitől a Társulat által szabályozandó módon lehet majd egy-egy alkalomra kulcsot vételezni.

dr. Dénes György.

T Á R S U L A T I H I R E K

Alapfoku barlangkutató tanfolyam kezdődik decemberben. A tanfolyam helye a Petőfi Gimnázium (Budapest, I. Attila-u 1-3). Megnyitó előadás december 14-én délután 17 órakor, tartja Barátosi József úv. társelnök.

Kérelem Tagtársainkhoz! Társulatunk Tájékoztatóját könyvtárunk részére szeretnénk beköltetni. Miután azonban az első négy szám már nekünk sincs meg, azért azzal a kéréssel fordulunk Tagtársainkhoz, hogy ha valakinek megvan és nélkülözni tudná, bocsássa rendelkezésünkre, hogy legalább könyvtárunkban lenne egy teljes sorozat. Az első négy szám a következő: 1./ 1956. január-február, 2./ 1956. március-június., 3./ 1956. júli-december, 4./ 1957. jan-juni.

Karszt- és Barlangkutató címmel megjelent Társulatunk negyedéves folyóiratának első kettős száma. A szép, színes borítéku folyóiratban az elnöki beköszöntő után Dr. Szabó Pál Zoltán hosszabb értekezésben a Mecsek és Villány hegység barlangjait ismerteti, majd Ernst Lajos: A karsztvizek telítettségéről, Dr. Markó László: A kalciumkarbonát és magnéziumkarbonát elegyek oldhatósága vízben széndioxid jelenlétében, Fejérdy István: Müanyagok alkalmazása a feltáró barlangkutatóban és a kísérleti szpeleológiában, végül Dr. Dénes György az Imolai-barlang feltárása c. tanulmányai következnek. A «Szemle» részben Barátosi József a Barlangtani Múzeumot, Balázs Dénes magyar kutatók lengyelországi útját és hazai barlangjaink forgalmát, Dr. Bertalan Károly az 1945 előtti magyar szpeleológiai folyóiratokat, Ozoray György pedig Kalifornia lágubarlangjait ismerteti, végül különféle rovatok: lapszemle, külföldi és hazai hírek és társulati élet élénkítik a lapot, mely Balázs Dénes szerkesztői munkáját dicséri. Az 56. oldalas kettős szám ára társulatunk tagjai részére 6.-Ft. Kívánatos volna, ha vidéki tagjaink, a postai szállítás megkönnyítése céljából csoportosan rendelnék meg, a pénz csekkszámhámlánkra való befizetésével.

Könyvtárunk gyarapodása.

Az Orsz. Széchenyi Könyvtár Könyvelosztójától kaptuk a következő műveket:

Akadémiai Értesítő 1915.

B arlangvilág I., VI. és VII. köt.

B arlangkutatás II., III. és V. köt.

Állattani Közlemények 27. és 28. köt.

Magy. Nemz. Múzeum Népr. Oszt. Értesítője 14 évf.

Archaeologiai Értesítő 5, 31, 32, 42 és 43. köt.

Archaeologiai Közlemények 9. köt.

Buvár 1. évf. II. félév, 2. 3. és 5. évf. 6. évf. I. félév. 7. évf. 8 évf. I félév és 9.

Külföldi csereképen:

Walter Gressel-től (Hagenfurt)

Zur Bewetterung alpiner Höhlen c. különlenyomatát

Sydney Speleological Society-től (Ausztrália):

Communications 1961. aug.

P .G. Liégecis-től (Liege):

Fed. Spel. Belg. Annales Tom I. és II. Fasc. 1.

Ezenkívül Barátosi J. úv. társelnökünk a bécsi nemzetközi barlangkutató kongresszusról számos folyóiratot és egyéb külföldi kiadványt hozott, melyeket már szintén besoroltunk könyvtárunkba.

Az esztergomi «Martos Flóra» Leánydiákotthonban barlangkutató szakkör alakult, melynek tagjai Társulatunkba való felvételüket kérték. Kérésükkel legközelebbi választmányi ülésünk foglalkozik.

Helyreigazítás:

Előző lapszámunkban «Az abaligeti barlangkutató tábor» c. közleményünkbe a következő sajtóhibák csusztek be: Az 5. oldalon az 5. sorban a résztvevők felsorolásánál Bodor Béla helyett Fodor Béla olvasandó. Ugyancsak ebből a felsorolásból kimaradt még Bodrog József tagtársunk neve. A 7. oldalon a 21. sorban a 6 km köttől nem 77 m-re, hanem helyesen 700 m-re levő medermenti nyelű festése volt csak lehetséges.

A hibákért ugy a cikk írójától, mint olvasóinktól elnézést kérünk.

A TÁRSULAT HIVATALOS ÓRÁI MINDEN SZERDÁN DÉLUTÁN 5 - 8 -ig.

Budapest, VI., Gorkij fasor 46-48 I. em. Telefon: 221-226 10 mell.

Évkönyv 10.-Ft. Jelvény 10.-Ft. Karszt- és Barlangkutató 6.-Ft

Tagdíjfizetés. - Könyvkölcsönzés.

308701

Elkészült a Lóczy-barlang villanyvilágítása. Balatonfüred határában, a Tamáshegy aljában található a Balatonfelvidék legnagyobb barlangja, a Lóczy Lajosról elnevezett barlang. A Veszprémmegyei Tanács Idegenforgalmi Hivatala a barlang kivilágítására tervet készített és annak alapján a Veszprémmegyei Villamossági Vállalat elkészítette a barlangvilágítást, amely ez év szeptember 30-ra nyert befejezést. Most már a barlang minden részlete megvilágítva, kényelmesen bejárható és megtekinthető. A közel 30.000.-Ft-ba kerülő beruházással a Balatonfelvidék legnagyobb barlangja korszerű állapotba került és ezzel is jelentősen növekszik Balatonfüred idegenforgalmi érdekességeinek száma. A barlangot nyáron május 1-től szeptember 30-ig külön ór kezeli, télen kulcsa az Idegenforgalmi Hivatal füredi központjától kérhető el. Dr. Zákonyi F.

A miskolci Herman Ottó Barlangkutató Csoport újabb jelentéséből vesszük a következőket: Miután a Szinva-források kibontása, illetve kiépítése már folyamatban van és az ezen munkálatokat végző vállalat ezt valószínűleg tavaszra be is fejezi, így az Oroszkuti-viznyelő további bontása tárgytalanná vált. Reméljük, hogy a munkálatok kapcsán a vállalatnak sikerül a nyelő és a források között feltételezett barlangba is bejutnia. Ezért működésünket két másik helyre tettük át. Az egyik a Galuzsnya zomboly. Ezt szeptember 3-án ásás és két órai falvésés után 22 m-ig sikerült kibontani. Ebben a mélységben azonban laza törmelék zárja el a továbbjutást. A törmelék kitermelése körülményes, de nem reménytelen. A másik munkahelyünk a 83 m mély diósgyőri Várhegyi aknabarlang, illetve az ezzel kapcsolatban levőnek vélt diósgyőrtapolcai Szentgyörgy-források. A források vizének hőmérséklete 22°C. A barlangban a meleg víz korrozíós nyomai jól láthatók. A barlang két szakaszból áll. Egy felső járatból, amely 46 m-ig tart és egy alsó részből, amelyet az előbbivel egy szűkület kapcsol össze. A barlang légtartalmát mintegy 4000 m³. Hétköznapi naponként, amikor szabad időnk van, délutánonként a forrásoknál dolgozunk. Vasárnap pedig, mikor nagyobb létszámra számíthatunk a barlangba szállunk le dolgozni. 1962. évi kutatótáborunkat Ilona-kúthoz tervezzük, természetesen a Vámórségi csoport hozzájárulásával, hogy közös összefogással két oldalról végezzünk ennek a rendszernek a feltárását.

Gyenge Lajos

A tapolcai Tavasbarlang látogatóinak száma ebben az évben örvendetesen emelkedett. Október 1-én elérte a 49.528 főt, az év végéig túlhaladja az 50.000-et és ezzel a barlang látogatottsága a legnagyobb létszámot érte el 308702

felfedezése óta. Az ez évben befejezésre kerülő barlanglejáró épülete igen jól sikerült. Vákár Tibor tervező mérnök elgondolása alapján került kivitelezésre és a márványlapokkal, kovácsoltvas diszekkel, külön büfével felszerelt épület igen jó benyomást tesz a barlangot felkeresőkre már az első percekben. A barlang-lejáró épülete közel 600.000 Ft-ba került de ezzel végre megoldódott a barlangba történő lejárás éveken keresztül sokszor kifogásolt problémája. A korábban személtládának csufolt lejáró helyett most egy minden kíváncsúnak megfelelő korszerű épület fogadja a látogatókat. Dr. Zákonyi F.

A pécsi kutatók egy előregyártott kis épületet kaptak a Baranyamegyei Idegenforgalmi Hivataltól, mely Orfűn a barlang bejárata közelében a napokban kerül felállításra. Így jól megoldódik a munkaruhák és felszerelések tárolása, valamint az átöltözés, mert eddig, különösen a téli időben csak a faluban volt ez lehetséges. Abaligeten a barlangszálló raktárépületében is kaptak egy helyiséget, hasonló céllal, amit már a nyáron igénybe vettek.

Rónaki L.

Barlangtani Múzeum Szakbizottság októberben megbeszélést tartott a helyszínen, a Vármúzeum egyik munkatársának részvételével. Örömmel állapították meg, hogy a vendégkönyv tanúsága szerint a Barlangtani Múzeum iránt változatlanul nagy az érdeklődés. (Október 29-én a három legutolsó aláírás pl. három szovjet geológustól származik, akik az Uralból jöttek és érdeklődtek a mi barlangjaink iránt. Délután a Kinizsi bgkutatók vezetésével a budai barlangokat járták végig.) A Szakbizottság 4 új kiállító szekrény beállítását határozta el. A kiállítószekrényeket a Szabó József geológiai technikum adja használatra, megvilágításukat a műegyetemi barlangkutatók vállalták. Legnagyobb sajnálatunkra a pinceablakok nem üvegezhetők be télire, mert akkor a nedvesség ellen nem tudunk védekezni. Amíg a hideg megengedi így üzemeltetjük a Barlang-Múzeumot. Kérjük a bgk-csoportokat, hogy a Tájékoztató szeptemberi számának 13. oldalán közölt napokon az ügyeleti szolgálatot lássák el maradéktalanul. Október 29-én az ügyelet nem jelent meg. Rövidebb időre Balázs, Barátosi, Csekő tagtársaink tartották az ügyeletet.

Az ÉKME Ásvány- és Földtani Tanszékének Jósvafői Kutatóállomása november 6-án ünnepelte fennállásának ötödik évfordulóját. A szép ünnepségen, melyen Társulatunk számos tagja vett részt, Vezetőségünket Jamrik Károly társelnökünk képviselte.

308703

A Lokomotív T.E. Vasutépítő Osztálya Barlangkutató Csoportjának kérésére Társulatunk alapfokú barlangkutató tanfolyamot indított. Az első filmvetítéssel egybekötött előadást Barátosi József úv. társelnökünk tartotta. Ismertette a Föld-kéreg közeleteinek és ásványainak keletkezését, a közetek felosztását. A tanfolyam előadásait csütörtöki napokon 17 órai kezdettel tartjuk I. Hunyadi János-u 12. sz. alatt a III. emeleti klubteremben. A tanfolyam előadásain a többi kutató csoportok tagjait is szívesen látjuk.

I R O D A L O M:

Kessler Hubert: Föld alatti ösvényeken. Budapest: Móra F. könyvk. 1961. p. 253+12 képes tábla. - Kessler ezen munkája az Örök éjszaka világa c. művének ifjúsági kiadása. Addig azonban, míg az Örök éjszaka világában a barlangkutató ismereteinek és jelentősebb eseményeinek népszerű ismertetését kapjuk, ez az ifjúsági kiadás inkább önéletrajzszerűen, a huszas években megindult magyar barlangfeltárások, élményekben gazdag történetét adja. A külföldi barlangokra vonatkozó anyag itt csak ennek a kiegészítője. A spanyol- és franciaországi barlangi rajzok és festmények felfedezésének elbeszélései is ifjúkori élményeinek egyike, ahonnan Kadie Ottokár buzdításával elindul egy olyan barlangkutató pályán, mely a ruhaszártó kötélből eszkábált kötélhágocsótól kezdve a karszt megcsapolásával egy hatalmas lendült ipari gócpontunk és bányavárosunk vízellátásának megoldásával végződik. A könyv maga ezen két állomás közé eső kisebb-nagyobb kalandokban bővelkedő események, élmények sorozata. Kezdődik a pálvölgyi mászóiskolával, a pillisi Legény-barlang rókakalandján keresztül a Szemlőhegyi- és Ferenc-hegyi-barlangok felfedezésével és Hazánk legnagyobb barlangja, a Baradla új szakaszainak feltárásával és a Styx szifonjainak leküzdésével, a Domica és a Baradla egységes barlangrendszerének kimutatásával. Követik a nagy aknábarlangok, a Vecsembükki- és Almási zombolyok és a Csengőlyuk bemászásai. A tatolcai Tavasbarlang feltárása, a bihari barlangok, a révi és pesterei barlangok szifonkalandjai, a budai Várhegy «török pincéinek» kutatásai, stb. A jégbarlangok keletkezésének magyarázata, a Dobsinai jégbarlang és az ausztriai Eisriesenwelt feltárásának történetével. A nagyobb külföldi barlangszerencsétlenségek, a Golovin expedíció tragédiája a Pamirban, Henri Lombard könnyübuvár szifonhalála, Marcel Loubens szerencsétlensége a Gouffre de Pierre St Martin-ban, az olasz kutatók katasztrófája a Grotta

308704

della Marna-ban, a svájci Höllöch és az ausztriai Lurloch foglyainak szerencsés megmenekülése. Végül Hazánk nagyobb barlangjainak rövid ismertetése után a világ legnagyobb és legmélyebb barlangjainak felsorolása zárja be ezt a, nemcsak fiataloknak, de felnőtteknek is igazán érdekes és labirintusos olvasmányul szolgáló könyvet. -viszky.

Tasnádi Kubacska András: Ósállatok nyomában. Budapest: Móra F. könyvk. 1961. p. 205. - Ósállatok nyomában, az állatóriásoktól, az őshüllőktől kezdve végigvezet bennünket a szerző az ősvilági állatok ma is élő utolsó hirnökéig. Peregnek az évmilliók és megismerjük az ősvilági erdők és mocsarak tengerek és sivatagok ősállatait. Eljutunk a jégkorszakig, és itt talán egy kissé megáll a szerző, hogy bővebb felvilágosítással szolgáljon arról a korról, amely talán már közelebb áll hozzánk, mert itt már megjelenik az ember. Az ember, a medvebőrös ősember és az "eszes ember ásatag alakja", aki már nemcsak fegyvert és eszközöket készít magának, hanem a tüzet is meghódítja. És aki kisebb-nagyobb művészi készséggel az északafrikai, a spanyol- és franciaországi barlangok falain rajzokban és festményekben kortársait, az akkor élő ősállatokat is megörökíti. Ezekről a rajzokról, illetve keletkezésükről és születésük körülményeiről is érdekes magyarázattal szolgál a szerző. Ugyisint az egyes állatok elterjedéséről, vándorlásáról és kipusztulásáról is megfelelő képet nyújt. Valóságos kis oknyomozó őstörténetek kapunk. Külön érdekessége a könyvnek a szibériai mammutleletek feltalálásának elbeszélése mellett, az ősállatok itt maradt, ma is élő, utolsó hirnökeinek ismertetése. Így az okapi, a földimalac és a többi hangyász, valamint az erszéyes állatok, a csőrös emlős, a struc és rokonai, végül pedig a délamerikai lajhár, melynek elődjait az ősember talán már mint háziállatot tartotta barlangjaiban. A kis könyv, mely a magyar ifjuság érdeklődését van hivatva felkelteni az ősélettudomány iránt, ugy eleven stílusával, mint színes tartalmával méltón sorakozik a komoly tudású szerző többi, nagy népszerűségnek örvendő munkáihoz. Csergezán Pál rajzos illusztrációi pedig ügyes kiegészítői ennek a mindenki számára élvezetes olvasmányt nyújtó könyvnek. -viszky.

CSEHSZLOVÁK barátaink 30 - 40 személyes csere tanulmány-utra hívták Társulatunkat. Már decemberben jönnek.

Sürgősen jelentkezzenek levél útján azok a tagtársaink hozzátartozóikkal együtt, akik a csereakcióban szeretnének részt venni.

Barátosi József
ügyvezető társelnök